

NKGB, TINERETUL ȘI INTELECTUALII ÎN RSS MOLDOVENEASCĂ ÎN PRIMII ANI POSTBELICI

Alexandru MALACENCO

NKGB, youth and intellectuals in Moldavian SSR in the first post-war years

Summary: *In the present work, the author will focus on analysing the actions and measures carried out by the soviet NKGB towards youth and some representatives of the intellectual class from the Moldavian SSR in the first post-war years, as well as the factors that determined their need. The study will allow us to elucidate elements of modus operandi and special measures used by the soviet security structures in relation to mentioned social classes and their role in the context of consolidating the soviet regime in the Moldavian SSR. Taking into account that the subject of the study remains very poorly explored in the Moldovan historiography, this work will contribute to acquire a better knowledge of this historical episode.*

This study is based on unpublished documents from the archive of the Security and Intelligence Service of the Republic of Moldova (ASISRM) and other historiographical sources.

Keywords: *The NKGB, Moldavian SSR, youth, intellectuals, antiSoviets elements, post-war years, modus operandi, special measures, social control.*

Introducere

Sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial a fost marcat de un șir de schimbări teritoriale în estul Europei, determinate de expansiunea metropolei sovietice. Efectele acestor metamorfoze teritoriale nu au ocolit nici pe departe Basarabia ruptă din teritoriul României, care a fost anexată pentru a doua oară în componența URSS. După luna martie 1944, Basarabia, reocupată de Armata Roșie în mod etapizat până în august 1944, a fost retransformată în Republică Sovietică Socialistă Moldovenească. Moscova era con-

știentă de faptul că sovietizarea teritoriilor anexate, implicit și a Basarabiei, era imposibil de realizat fără a utiliza, pe lângă ansamblul de măsuri politice ale regimului (deportări în masă, colectivizarea forțată, foametea organizată, reprimarea mișcărilor antisovietice, politici de deznaționalizare a populației băștinașe etc.) și *măsuri speciale*¹ care să fundamenteze procesul de sovietizare. Atunci când ne referim la *măsuri speciale*, se are în vedere antrenarea în proces a aparatului sovietic de securitate, dintre care un rol semnificativ în primii ani postbelici revenea NKGB²-ului.

Unul dintre obiectivele prioritare ale structurilor sovietice de securitate era formarea unei baze sociale în teritoriile (re)anexate de URSS la sfârșitul celui de al Doilea Război Mondial. În această ordine de idei, printre segmentele sociale asupra cărora erau focusate eforturile securității sovietice erau în mod firesc tineretul și intelectualii din RSS Moldovenească.

Conform surselor documentare cercetate, atunci când ne referim la tineret și la intelectualii din RSS Moldovenească în primii ani postbelici, se are în vedere elevii școlilor medii, FZO, studenții instituțiilor de învățământ superior și ai tehnicurilor (instituții de învățământ mediu de specialitate în URSS), precum și profesorii școlilor medii, profesionale, FZO, din instituțiile de învățământ superior.

Prin urmare, în prezentul demers ne propunem să analizăm, în baza documentelor inedite din arhiva Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova (ASIS), acțiunile și măsurile speciale ale NKGB-ului întreprinse față de tineret și față de unele segmente ale grupului social de intelectuali în primii ani postbelici în RSS Moldovenească, precum și factorii care au determinat necesitatea acestora. Studiul de față ne va permite să elucidăm care erau elementele de *modus operandi*³ și rolul utilizării acestora de structurile sovietice de securitate față de aceste categorii sociale în RSS Moldovenească, începând cu primii ani postbelici.

¹ Prin termenul de *măsuri speciale*, utilizat în prezentul studiu, autorul are în vedere un ansamblu de măsuri cu caracter extrajudiciar care pot fi atât discrete, cât și publice aplicate de serviciile de securitate și de informații în activitatea lor, cum ar fi: recrutarea informatorilor, crearea rețelilor de agenți și rezidenți, infiltrarea și controlarea mediilor de interes, profilaxia, colectarea informațiilor de interes etc.

² НКГБ (НКГБ – Народный Комиссариат Государственной Безопасности СССР) – Comisariatul Poporului pentru Securitatea Statului al URSS. Acronimul provine de la denumirea oficială a poliției politice secrete a URSS între anii 1941 (februarie-iulie), 1943–1946. Ulterior, din martie 1946 NKGB a fost transformat în Ministerul Securității Statului, cunoscut cu abrevierea MGB, care se tâlmăcește în rusă ca Министерство Государственной Безопасности СССР. A se vedea: А. Н. Яковлев (coord.), авторы-сост.: А. И. Кокурин, Никита В. Петров. Лубянка: ВЧК–ОГПУ–НКВД–НКГБ–МГБ–МВД–КГБ, 1917–1991. Справочник (Россия, XX век. Документы). Москва, МФД, 2003, с. 7, 634.

³ Autorul prezentului studiu utilizează noțiunea de *modus operandi* cu sensul de algoritm de acțiuni, metode și tactici caracteristice serviciilor speciale.

Acest aspect al procesului de sovietizare a Basarabiei a rămas necercetat în istoriografia din Republica Moldova, fapt ce determină actualitatea și importanța prezentului studiu. În mare parte, sursele istoriografice referitoare la subiectul privind sovietizarea Basarabiei în primii ani postbelici s-au concentrat preponderent pe cercetarea și analiza componentei represive⁴ – deportări, foametea, colectivizarea forțată, rusificarea, deznaționalizarea basarabenilor etc., subiecte care, indubitabil, sunt de o importanță deosebită pentru cunoașterea și memoria trecutului nostru tragic. Astfel, măsurile speciale ascunse din spatele sovietizării Basarabiei, utilizate din plin de organele sovietice de securitate, nu au constituit obiectul de studiu al unor lucrări științifice fundamentale, fiind menționate doar în mod tangențial în unele lucrări pe subiecte conexe⁵.

În contextul elaborării prezentului studiu, am identificat în arhivă mai multe documente inedite, dintre care trei din ele au același subiect generic – „activizarea lucrului operativ de agentură în mediul tineretului și intelctualilor”⁶. Aceste 3 documente au fost emise de către conducerea NKGB al RSS Moldovenești, primele două documente fiind datate cu anul 1945, al treilea – cu anul 1946.

În urma analizei și confruntării acestor materiale de arhivă au fost consemnate anumite incoerențe legate de primul document – directiva 2/1863 din 10 aprilie 1945, care este cel mai important act din toate trei. În ordine cronologică, directiva în cauză a fost identificată în arhivă cu denumirea „Directiva privind activizarea lucrului operativ de agentură în mediul tine-

⁴ Valeriu Pasat. *Трудные страницы истории Молдовы 1940-1950*. Москва: Terra-Terra, 1994; Valeriu Pasat, Calvarul. *Documentarul deportărilor de pe teritoriul RSS Moldovenești, 1940-1950*. Moscova: ROOSSPEN, 2006; Valeriu Pasat. *RSS Moldovenească în epoca stalinistă, 1940-1953*, Chișinău: Cartier, 2011; Elena Postică (coord. și red. șt.). *Cartea Memoriei. Catalog al victimelor totalitarismului communist*. Vol. I-IV, Chișinău: Știința, 1999-2005; Mihai Gribincea. *Basarabia în primii ani de ocupație sovietică 1944-1950*. Cluj-Napoca: Dacia, 1995; Ion Țurcanu. *Foametea din Basarabia în anii 1946-1947*. Chișinău: Universitas, 1998; Igor Cașu. *Politica națională în Moldova sovietică, 1944-1989*. Chișinău: Cardidact, 2000; Igor Cașu. *State Terror in Soviet Moldavia, 1940-1989: Categories of Victims, Repressive Methods and Punitive Institutions*. În: *New Perspectives in Transnational History of Communism in East Central Europe*. Edited by Krzysztof Brzechczyn, Series: Dia-Logos, vol. 26. Bern: Peter Lang Verlag, 2019, pp. 43-54.

⁵ Igor Cașu. *Dușmanul de clasă. Represiuni politice, violență și rezistență în R(A)SS Moldovenească, 1924-1956*. Ediția a II-a. Chișinău: Cartier, 2015; Igor Cașu. *Political Repressions in Moldavian SSR After 1956: Towards a Typology Based on KGB files*. În: *Dystopia. Journal of Totalitarian Ideologies and Regimes*, vol. I, 2012, no. 1-2, pp. 89-127; Pavel Moraru. *SMERȘ în Basarabia, 1944-1954*. București: Editura Militară, 2013; Pavel Moraru. *Urmașii lui Felix Dzerjinski. Organele securității statului în Republica Sovietică Socialistă Moldovenească*, București: Institutul Național Pentru Studiul Totalitarismului, 2008.

⁶ ASISRM, F. a., inv. 6, d. 3, ff. 17a-17b, 50, 51; d. 4, f. 70.

retului”⁷, anul 1945. Apoi, într-un alt document semnat de șeful NKGB al RSS Moldovenești, Iosif Mordoveț, înregistrat cu numărul 1/2/0012 din 25 iulie 1945, se face referință la aceeași directivă, dar în titlul acesteia apare și cuvântul „intelectualitate” – „Directiva privind activizarea lucrului operativ de agentură în mediul tineretului și intelectualității”⁸. Ulterior, în al treilea document, datat cu anul 1946, făcându-se referire la directiva 2/1863 din 10 aprilie 1945, titlul acesteia a suferit din nou modificări, cuvântul „tineret” fiind exclus – „Directiva privind activizarea lucrului operativ de agentură în mediul intelectualității”⁹.

Dacă e să ne referim la conținutul directivei 2/1863 din 10 aprilie 1945, putem menționa că măsurile dispuse se referă preponderent la tineret, și doar tangențial la intelectualitate.

Deși a fost constatată suprapunerea termenilor „tineret” și „intelectualitate” în titlul directivei menționate, considerăm că măsuri și acțiuni similare erau aplicate în activitatea „cekistă” și față de intelectualitate. În mod cert tineretul avea o legătură intrinsecă cu învățători, pedagogi și alți reprezentanți ai domeniului de învățământ, care făceau parte din categoria socială a intelectualilor. Analiza măsurilor ulterioare ale NKGB-MGB-ului „moldovenesc” ne permite să concluzionăm că securitatea utiliza această legătură firească dintre cele două grupuri sociale – tineret și pedagogi – ca mijloc de exercitare a controlului în mediile respective. Cu alte cuvinte, securitatea lucra în mediul de tineret, prin care controla, într-o anumită măsură, pedagogii și lucra în mediul de pedagogi pentru a controla tineretul, în acest fel aspirând să obțină un control total asupra acestor grupuri sociale.

Contextul social-politic în primii ani postbelici

Aflându-se într-o nouă conjunctură atât pe plan intern, cât și extern, odată cu încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, Uniunea Sovietică își „organiza structurile de securitate în așa fel încât să fie capabile să exercite control asupra unui număr în creștere de medii ale vieții sociale”¹⁰ în teritoriile anexate. Unul dintre aceste medii era tineretul și intelectualii din RSS Moldovenească, care constituiau elemente esențiale în modelarea socială a populației republicii în spiritul „canoanelor sovietice” de formare și educare a „omului nou” – *homos sovieticus*.

⁷ *Ibidem*, ff. 17a-17b. A se vedea și opisul dosarului, unde este indicat anume numărul de înregistrare a directivei cu scris olograf.

⁸ *Ibidem*, f. 50, 51.

⁹ *Ibidem* d. 4, f. 70.

¹⁰ Krzysztof Persak, Łukasz Kamiński (eds.). *A handbook of the communist security apparatus in East Central Europe 1944-1989*. Warsaw: Institute of National Remembrance, 2005, p. 7.

Calamitățile care au lovit Basarabia în contextul celui de-al Doilea Război Mondial – anexarea Basarabiei de către URSS din 1940, revenirea în 1941 în componența României, apoi reanexarea în 1944 de către sovietici – au constituit evenimente ce au determinat, pe de o parte, exodul peste Prut a intelectualilor și represiunea și deportarea acestora în Siberia de către sovietici, pe de altă parte¹¹. Având în vedere că în Basarabia primilor ani postbelici clasa de intelectuali nu era una numeroasă, parcursul sinuos al acestui teritoriu în anii războiului a dus în final la reducerea semnificativă a acestei categorii sociale¹².

Cu toate acestea, tineretul și intelectualitatea nici pe departe nu au rămas fără atenție din partea Comisariatului securității sovietice în primii ani postbelici în RSS Moldovenească. Concludentă în acest sens este „Directiva privind activizarea lucrului operativ de agentură în mediul tineretului”, cu numărul de înregistrare 2/1863 din 10 aprilie 1945, cu parafa „Strict Secret”, semnată de Iosif Mordoveț, șeful Comisariatului securității în RSS Moldovenească, care prevedea și măsuri orientate asupra mediului intelectualilor, în speță, asupra exponenților corpului didactic din rândul școlilor medii din RSS Moldovenească¹³. Documentul în cauză a fost elaborat în temeiul indicațiilor directivei NKGB-ului unional, de la Moscova, înregistrată cu numărul 12, datată cu 25 ianuarie 1945¹⁴.

Analizând structural directiva nr. 2/1863 din 10 aprilie 1945, desprindem că conținutul acesteia a fost elaborat urmând trei repere:

¹¹ Spre exemplu, în Raportul NKGB RSSM, Nr. 908, datat 19 iunie 1941, doc. nr. 260, prin care se informa NKGB URSS despre rezultatele eradicării elementelor antisovietice din teritoriul republicii, planul inițial privind numărul celor care urmau să fie arestați era de 5106 persoane, iar 14469 familii urmau să fie deportate. Spre final, în ziua demarării operațiunii pe 13 iunie 1941, au fost pregătiți pentru arestare 4550 de persoane și spre deportare 13980 de familii, printre care erau, cu certitudine, persoane și familii din categoria socială a intelectualilor. Toate persoanele și familiile au fost represate din motivul că făceau parte din categoria „elementelor contrarevoluționare și antisovietice”. Documentul integral poate fi găsit în volumul *Органы государственной безопасности в Великой Отечественной Войне. Сборник документов*, Накануне Т. 1 (2). Москва: Книга и бизнес, 1995, c. 265-266; Desigur, numărul persoanelor și al familiilor basarabene supuse represiuni între 1940 și 1941 de către sovietici depășesc considerabil cifrele indicate în documentul de mai sus. Pentru mai multe detalii a se vedea Igor Cașu: *Dușmanul de clasă*, pp. 119-188.

¹² Pentru detalii a se vedea Liliana Rotaru. *Politica de recrutare și selecție a personalului academic în învățământul superior din RSS Moldovenească. 1944-1950*. În: „Studia Universitatis Moldaviae”, Revistă științifică (Seria Științe Umanistice), 2017; nr 4(104), 2017, p. 124.

¹³ ASISRM, F. a., inv. 6, d. 3, ff. 17a-17b.

¹⁴ *Ibidem*, f. 17b. Sursa documentară care ar reflecta integral conținutul „Directivei nr.12 din 25 ianuarie 1945 a NKGB-ului URSS” nu a fost identificată în materialele documentare consultate în arhiva SIS. Admitem cu o mare probabilitate că ar putea fi găsită în arhivele de stat ale Federației Ruse.

✓ *descrierea situației* privind manifestarea/activizarea elementului antisovietic în rândul tineretului, tangențial și în mediul pedagogilor școlilor medii, profesionale, FZO¹⁵;

✓ *evidențierea problemelor* și neajunsurilor existente în lucrul privind detectarea și curmarea „elementului antisovietic” în aceste medii sociale;

✓ *transmiterea indicațiilor și stabilirea măsurilor* necesare în acest sens de șeful NKGB RSS Moldovenești, Iosif Mordoveț.

În prima parte a conținutului directivei nr. 2/1863 din 10 aprilie 1945, comisarul NKGB al RSS Moldovenești, semnalizează, în temeiul informațiilor deținute, „activizarea manifestării elementelor antisovietice și ostile în mediul tineretului”.¹⁶ După cum menționează Iosif Mordoveț în directivă, „rolul tineretului în economia națională a crescut”¹⁷, fapt exploatat de „agentura inamicului pentru a-și extinde influența asupra tineretului, folosind copiii represaților și din mediul ostil regimului ca bază pentru activitatea subversivă”¹⁸. Totodată, șeful NKGB-ului RSS Moldovenești evidențiază că „în anii 1943¹⁹ și 1944, organele NKGB au identificat și lichidat un șir de organizații și grupuri antisovietice din rândul tineretului, inclusiv din rândul celor care studiază în școli medii, viziunile antisovietice ale cărora, de regulă, se formează sub influența maturilor”²⁰. Referitor la tineretul implicat în activități antisovietice, Iosif Mordoveț consemnează că acțiunile cu tentă antisovietică ale acestora constau în:

- „răspândirea foilor pliante cu conținut antisovietic;
- derularea agitației pro-fasciste;
- dezertarea sau eschivarea de la înrolarea în Armata Roșie.”²¹.

Alt aspect relevant expus în textul directivei este că „elementul antisovietic ce desfășoară activitate dușmănoasă în rândul tineretului studios parțial

¹⁵ Școli sovietice de meserii pentru fabrici și uzine (Школа фабрично-заводского – (ФЗО) – rusă), pentru mai multe detalii la acest subiect a se vedea: Igor Cașu. *Dușmanul de clasă*, p. 143-144; Mihai Tașcă. *Arhivele comunismului: recrutarea tinerilor în „școli de muncă”, metodă de epurare etnică a Basarabiei*, (<https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/arhivele-comunismului-recrutarea-tinerilor-in-scoli-de-munca-metoda-de-epurare-etnica-a-basarabiei>). Accesat:13.08. 2020.

¹⁶ ASISRM, F. a., inv. 6, d. 3, f. 17a.

¹⁷ *Ibidem*

¹⁸ *Ibidem*

¹⁹ Nu este clară referința la anul 1943 privind lichidarea grupărilor antisovietice, deoarece până în martie 1944 Basarabia era în componența României, după care a fost reocupată de către URSS. Prin urmare, referința la anul 1943 poate fi o eroare tehnică sau o greșeală de interpretare din partea autorului documentului.

²⁰ ASISRM, F. a., inv. 6, d. 3, f. 17a.

²¹ *Ibidem*, f. 17a.

folosește ca acoperire pentru cei care învață, pe lângă organizații publice, diverse cercuri de literatură și de alt gen”²².

De asemenea, comisarul securității Iosif Mordoveț atenționează că în anii „ocupației temporare” a teritoriului RSS Moldovenești între anii 1941 și 1944 „organele polițienești și cele de informații ale inamicului au desfășurat o activitate intensă în rândul tineretului prin crearea organizațiilor antisovietice și utilizarea membrilor acestora pentru trimiterea în spatele liniilor frontului în calitate de teroriști, diversioniști și spioni”²³.

În continuare, Iosif Mordoveț remarcă câteva deficiențe în privința organizării și gestionării lucrului pe linia combaterii activității antisovietice în mediul tineretului. În acest sens, „nu toate organele periferice (direcția județeană Cahul, Bender și direcția orășenească Tiraspol ale NKGB, precum și altele) realizează importanța organizării activității de curmare a elementelor antisovietice în rândul tinerilor și nu acordă atenție cuvenită acestui subiect. În rândul tineretului rețeaua de agenți este slabă și puțin numeroasă, iar contingentul studenților școlilor medii, ai școlilor profesionale și FZO nu este acoperit suficient cu rețeaua de agenți și informatori. Nu se acordă atenție cuvenită lucrului de instruire a agenților și informatorilor din rândul tineretului, nu se iau în considerare particularitățile specifice vârstei”²⁴.

Cu alte cuvinte, în prima parte a documentului nr. 2/1863 din 10 aprilie 1945, șeful NKGB-ului „moldovenesc” Iosif Mordoveț argumentează necesitatea emiterii directivei în cauză, precum și a măsurilor pe care le va transmite către organele securității în contextul în care în RSS Moldovenească se înregistrează o „activizare a manifestării elementelor antisovietice și ostile în mediul tineretului”.

Ținând cont de neajunsurile constatate de șeful NKGB al RSS Moldovenești, Iosif Mordoveț a dispus întreprinderea unui șir de măsuri și indicații în vederea infiltrării în toate straturile mediului de tineret pentru asigurarea controlului social. Segmentele de tineret asupra cărora erau orientate în mod prioritar eforturile de consolidare a rețelei de agenți ale NKGB-ului erau „cei din mediul ostil”²⁵ și copiii ai căror părinți au fost represați de NKVD și NKGB”²⁶. Un aspect ce merită a fi menționat este că, în cazuri specifice și cu aprobarea NKGB al RSS Moldovenești, era admisă, inclusiv, recrutarea tinerilor cu vârsta de până la 16 ani.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Ibidem*, f. 17a, 17b

²⁵ Se are în vedere din mediile ostile regimului sovietic.

²⁶ ASISRM, F.a, inv 6, d.3, f. 17b.

Un interes deosebit prezintă faptul că în lucrul operativ în rândul tineretului pentru depistarea „spiritului antisovietic” printre aceștia, NKGB al RSS Moldovenești implica și unii reprezentanți ai intelectualilor. Ilustrative în acest sens erau indicațiile comisarului NKGB de „selectare a rezidenților”²⁷, în primul rând dintre membrii de partid, iar în cazuri particulare, în condițiile mediului rural, din rândul intelighenției verificate minuțios”²⁸. De asemenea, sunt dispuse măsuri pentru „îmbunătățirea lucrului cu rețeaua de agenți-informatori din rândul corpului didactic al școlilor medii, orientarea agenților pentru studierea stării de spirit și a comportamentului pedagogilor, în vederea depistării posibililor inițiatori în organizarea și desfășurarea activității antisovietice printre elevi”²⁹.

Unul dintre scopurile principale ale controlului social asupra tineretului era de a identifica „germenii” manifestărilor antisovietice în rândul acestora, precum și „curmarea din fașă”³⁰ a intențiilor și acțiunilor respective. Astfel, NKGB-ul era prezent și își extindea tentaculele oriunde tineretul se aduna în mod colectiv și își petrecea timpul privat: „ringuri de dans, stadioane, cluburi, săli de lectură”³¹.

Astfel, analizând măsurile și indicațiile dispuse de comisarul securității Iosif Mordoveț, constatăm că elementele de *modus operandi* prin care NKGB-ul lucra în mediile de tineret erau utilizate din plin, cu accent vădit pe: crearea și consolidarea rețelei de agenți și informatori în rândul tuturor segmentelor de tineret, crearea și extinderea rețelei de agenți în mediul intelectualilor, în speță în rândul profesorilor, pedagogilor și organizatorilor diverselor cercuri extrașcolare, infiltrarea organizațiilor culturale, literare, filozofice create atât în perioada administrației românești, cât și a celor active la acel moment, recrutarea și cultivarea informatorilor specializați pe identificarea agenturii

²⁷ *Rezident* – „persoană, care, sub îndrumarea și cu sprijinul ofițerului de Securitate, ținea legătura cu maximum 10 persoane de sprijin, de la care primea informații pe care le preda ofițerului. *Rezidentul* putea fi recrutat dintre informatorii cu vechime în cadrul rețelei și care dovediseră talent în procurarea de informații; de asemenea, putea fi „racolat” dintre ofițerii de Securitate trecuți în rezervă”. A se vedea: Mihai Albu. *Informatorul. Studiu asupra colaborării cu Securitatea*. Iași: Polirom, 2008, p. 15, 218; Într-un dicționar sovietic de specialitate „Контрразведывательный словарь” (Dicționar de contrainformații), găsim termenul *rezident* cu o definiție mai amplă, dar păstrând aceeași semnificație, după cum urmează: „personal criptic netitular în organele securității de stat, care gestionau un grup de agenți sau persoane de încredere. În calitate de *rezident* sunt recrutați membri ai PCUS și Comsomolului, care nu ocupă funcții de conducere în organizațiile de partid și comsomol, foști lucrători KGB, precum și alte persoane”. Mai multe detalii în: *Контрразведывательный Словарь*. Москва: Высшая Краснознаменная Школа КГБ, 1972, с. 279-280.

²⁸ ASISRM, F. a., inv. 6, d. 3, f. 17b.

²⁹ *Ibidem*, f. 17b.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*.

germane și românești³² din rândul tineretului din RSS Moldovenească, selectarea și recrutarea rezidenților, asigurarea conspirației în lucru.

Din antetul documentul se desprinde că indicațiile dispuse în directiva nr. 2/1863 din 10 aprilie 1945 erau transmise către toate subunitățile teritoriale (direcțiile județene, secțiile raionale și direcția orașenească Tiraspol), rezultatele urmând a fi raportate Direcției 2³³ a NKGB al RSS Moldovenești³⁴.

La 25 iulie 1945, la circa două luni de la emiterea directivei 2/1863, vicecomisarul securității „moldovenești”, colonelul Kozachenko³⁵, transmite în adresa subunităților teritoriale ale Comisariatului Securității al RSS Moldovenești nota nr. 1/2/0012 din care se evidențiază nemulțumirea privind neîndeplinirea indicațiilor trasate prin directiva menționată³⁶. În continuarea notei, conducerea Comisariatului reiterează în mod expres „necesitatea informării detaliate a NKGB RSSM, până la 10 august 1945, despre starea aparatului de agenți și informatori, cu indicarea numărului de agenți care lucrează în mediul inteligenței și de tineret, dacă au fost create rezidenturi³⁷ pe linia dată”³⁸. De asemenea, conducerea NKGB al RSS Moldovenești solicita informarea despre „numărul de intelectuali

³² *Ibidem*, d. 4, f. 253. În anii 1944, 1945 prioritatea numărul unu a NKGB-ului RSS Moldovenești pe dimensiunea de contraspionaj era depistarea și curmarea agenturii române și germane rămase pe teritoriul republicii. Ulterior, în 1946, în contextul iminenței Războiului Rece, conform directivelor de la Moscova, accentele au fost schimbate. Atenția prioritară a NKGB-ului RSS Moldovenești era orientată spre detectarea agenților anglo-americani, iar demascarea agenturii organelor de informații române și germane rămâne de importanță secundă. Concluzia dată este bazată pe sursele documentare inedite consultate de autor în arhiva SIS, analizate mai detaliat în studiul: Alexandru Malacenco. *Poliția Secretă a RSS Moldovenești – Efectiv și Sarcini în primii ani postbelici*. În: Studia Universitatis Moldaviae, Revistă științifică, seria științe umanistice, 2019, nr.10(130), p. 179, 180.

³³ Direcția 2 (a doua) a Comisariatului Poporului pentru Securitatea de Stat al RSS Moldovenești avea în atribuție activitatea de contrainformații și contraspionaj în republică. Activitatea ce ține identificarea și curmarea elementelor antisovietice, de asemenea intra în competența acestei subunități, iar din martie 1946, în urma schimbărilor organizatorice, NKGB-ul fiind transformat din Comisariat în Ministerul Securității Statului (MGB) această competență a trecut în gestiunea Direcției 5 a MGB al RSS Moldovenești. Pentru mai multe detalii a se vedea: Alexandru MALACENCO. *Comisariatul Poporului pentru Securitatea Statului al RSS Moldovenești – Structura Organizatorică între anii 1944-1946*. În: Akademos. Revistă de știință, inovare, cultură și artă, 2019, nr. 4(55), p. 104.

³⁴ ASISRM, F. a., inv. 6, d. 3, f. 17a, 17b.

³⁵ Kozachenko Boris Grigorievich, născut în 1905, în orașul Batumi (Georgia), într-o familie de sudor, de etnie rusă. Și-a început cariera de „cekist” în organele sovietice de securitate în RSS Georgia în anul 1933, unde a activat până în februarie 1945. Ulterior, din februarie 1945 până în noiembrie 1948, a deținut funcția de vicecomisar/viceministru al securității în RSS Moldovenească. Pentru mai multe detalii a se vedea: Н. В. Петров. *Кто руководил органами госбезопасности 1941–1954*, Справочник Москва: Звенья, 2010, с. 472.

³⁶ ASISRM, F. a., inv. 6, d. 3, f. 50.

³⁷ Rezidentura include *rezidentul* și grupul de agenți transmiși la legătură. Pentru mai multe detalii a se vedea: Контрразведывательный Словарь, p. 280.

³⁸ ASISRM, F.a, inv.6, d.3, f. 50.

și tineri care erau trecuți la evidența operativă”³⁹ a Comisariatului Securității. Revenirea conducerii NKGB RSS Moldovenești la directiva nr. 2/1863 prin nota din 25 iulie 1945 denotă importanța acordată subiectului și preocuparea continuă a Comisariatului Securității pentru consolidarea pârghiilor de control în mediul tineretului și al intelighenției.

Un alt document care vine să confirme importanța deținerii controlului asupra mediului de tineret și intelectualii este directiva nr. 2/2 din 15 ianuarie 1946, cu parafa „Strict Secret”, semnată de șeful NKGB-ului RSS Moldovenești, Iosif Mordoveț⁴⁰. Din conținutul directivei reiese că acțiunile întreprinse de NKGB al RSS Moldovenești în consonanță cu măsurile și indicațiile directivei nr. 2/1863 din 10 aprilie 1945 produceau rezultate concrete. În acest fel, Comisariatul Securității avea un anumit nivel de cunoaștere în mediul de interes, fiind la curent cu „activizarea elementelor ostile în rândul tineretului, elevilor școlilor medii, studenților instituțiilor de învățământ superior și ai tehnicurilor”⁴¹ (colegiilor).

Șeful NKGB-ului RSS Moldovenești Iosif Mordoveț constată că situația dată se explică prin exercitarea unei anumite „influențe asupra tineretului din partea foștilor membri ai diverselor organizații de tineret „antisovietice” care au activat în perioada „ocupației:” „pregătire Premilitară”, „Extrașcolară”⁴² etc. și prin influența exercitată de alte elemente antisovietice”⁴³. În continuare, în directiva nr. 2/2 din 15 ianuarie 1946 Iosif Mordoveț menționează că NKGB al RSS Moldovenești „a descoperit în unele segmente ale tineretului elemente de activitate naționalistă antisovietică și manifestări amorale”⁴⁴, care sunt confirmate prin mai multe studii de caz înregistrate în diferite raioane ale republicii.

Spre exemplu, „în școala rusă din orașul Râbnița se atestă o scădere a disciplinei și pervertire politică în rândul elevilor. Un grup de elevi ai acestei

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*, d. 4, ff. 3-5.

⁴¹ *Ibidem*, f. 3.

⁴² Organizațiile de tineret pentru pregătire premilitară și extrașcolară au fost constituite în România la sfârșitul epocii interbelice în perioada regimului autoritar a lui Carol II-lea, între anii 1938-1940. În aceste organizații intrau tinerii români, care erau educați în spirit național-patriotic într-un cadru de disciplină militară, fiindu-le cultivat spiritul de ordine și datorie cetățenească. De asemenea, acești tineri erau implicați în diverse munci obștești ale localităților unde se constituiau, în comunele rurale și urbane din România. Totodată, aceste organizații de tineret au fost active și în perioada conducerii României de către Mareșaul Ion Antonescu, 1940-1944. Pentru mai multe detalii a se vedea: Dimitrie Gusti. *Enciclopedia României*, ediția anul 1938, vol.I, p. 291, pp. 707-708; Alexandru Moraru. *Basarabia Mareșalului Antonescu 1941-1944. Documente și Materiale*. Chișinău: Tipocart Print, 2015, pp.45-46.

⁴³ ASISRM, F. a., inv. 6, d. 4, f. 3.

⁴⁴ *Ibidem*.

școli în frunte cu Fixeli - secretarul organizației de comsomol, se întrunesc într-un apartament, unde abordează subiecte de compromitere a pedagogilor. De asemenea, la aceste întruniri sunt expuse viziuni antisovietice”⁴⁵.

„În luna septembrie a anului curent (se are în vedere 1946), în satul Ulmu, raionul Kotovsk⁴⁶, un grup de tineri în frunte cu fiul „culacului” Budoian I.K., anul nașterii 1928, în cârdășie, pe înserate la școală au distrus portretele conducătorilor de partid și ai guvernului și au făcut inscripții cu caracter defăimător și necenzurat”⁴⁷.

„Unul dintre elevii școlii din s. Cojușna, județul Chișinău, Tudose, în discuție cu un grup de elevi din școală, s-a exprimat împotriva dărilor de pâine către stat”⁴⁸.

„De către Direcția 2 a NKGB al RSS Moldovenești, în baza dosarului de agentură „SPORTSMENÎ”, a fost explorat un grup de tineri din rândul artiștilor teatrului mobil moldovenesc, care pe fundalul atitudinii dușmănoase față de puterea sovietică se reuniau și laudau România și își exprimau ura față de statul sovietic. Ei (nu⁴⁹) s-au înțeles să fugă ilegal în România. Toți figuranții din dosar au fost arestați în drum spre frontiera de stat”⁵⁰.

„În prezent, acțiuni deosebit de active sunt desfășurate de foștii membri ai partidului gărzii de fier și repatriați. Grupul explorat de foști membri ai gărzii de fier, în prezent studenți la unul din institute, desfășoară activitate naționalistă antisovietică în rândul tineretului, procură arme și reunește un grup antisovietic al gărzii de fier”⁵¹.

În contextul cazurilor enumerate mai sus au fost dispuse un șir de măsuri operative, fiind reiterată necesitatea respectării indicațiilor din directiva nr. 2/01563 din 10 aprilie 1945, fapt ce denotă că aceasta reprezenta un document de referință pentru lucrul operativ în mediul tineretului.

Un aspect curios desprins din sursele documentare cercetate este că printr-un raport al secretariatului MGB al RSS Moldovenești din decembrie 1947, cu trimitere la indicațiile conducerii Ministerului Securității, tuturor structurilor MGB RSS Moldovenești li se solicita să restituie secretariatului centralei de la Chișinău un șir de directive din perioada 1944–1947 „care și-au pierdut actualitatea și se află în organele teritoriale fără nicio necesita-

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ Actualul raion Hâncești în perioada sovietică era cunoscut sub denumirea de raionul Kotovsk, iar în prezent satul Ulmu face parte din raionul Ialoveni.

⁴⁷ ASISRM, F. a., inv. 6, d. 4, f. 3.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ În textul documentului s-a admis o greșeală de redactare prin scrierea negației „nu” în propoziția respectivă, care de fapt după conținut nu are niciun sens.

⁵⁰ ASISRM, F. a., inv. 6, d. 4, f. 3, 4.

⁵¹ *Ibidem*, f. 4.

te”⁵². Printre documentele solicitate se găsesc și directivele nr. 2/01563 din 10 aprilie 1945 și nr. 2/2 din 15 ianuarie 1946⁵³. Pierderea actualității directivele menționate generează în mod firesc anumite întrebări de reflecție: Care au fost cauzele ce au determinat inutilitatea acestor directive în 1947? Oare securitatea obținuse un control total asupra mediului de tineret spre sfârșitul anului 1947? Se lucra asupra unor noi proiecte de directive în acest în sens? Răspunsul la aceste întrebări depinde de sursele documentare care ar putea fi găsite ulterior în arhivele naționale din Republica Moldova, de asemenea, din Federația Rusă, precum și din Ucraina (Kiev).

Concluzii:

În urma cercetării surselor documentare inedite și a altor surse bibliografice la tematica prezentului studiu, formulăm următoarele concluzii:

1. Directiva nr. 2/01563 din 10 aprilie 1945, prin care conducerea NKGB-ului „moldovenesc” dispunea un șir de măsuri și acțiuni operative, reprezenta un document fundamental pentru securitatea sovietică în lucrul operativ desfășurat în mediul de tineret și intelectuali în RSS Moldovenească în primii doi ani postbelici, fapt probat de referințele repetate care se fac la directivă. Altfel spus, măsurile dispuse în directiva nr. 2/01563 din 10 aprilie 1945 definesc de fapt metodele și tacticile – elementele de *modus operandi* – prin care NKGB-MGB al RSS Moldovenești opera în mediul de tineret și intelectuali. Prin intermediul metodelor și tacticilor securității sovietice a RSS Moldovenești, regimul obținea în avans informații din sfera privată din mediul tineretului și intelectualilor, fapt ce permitea derularea acțiunilor cu caracter anticipativ în vederea dezrădăcinării elementelor ostile și antisovietice. Cu alte cuvinte, elementele de *modus operandi* ale securității sovietice erau pârgii discrete de control social ale regimului în mediul de tineret și intelectuali pentru modelarea arhitecturii sociale în RSS Moldovenească și realizarea politicii secrete din spatele sovietizării. Prin extensie, admitem că aceleași metode și tactici erau utilizate de către NKGB-MGB-KGB al RSS Moldovenești în raport și cu alte grupuri sociale ale societății (spre exemplu, țărani, clericii), problemă ce urmează a fi cercetată în istoriografie.
2. În rezultatul cercetării documentelor inedite, autorul a desprins că, în primii ani postbelici, din rândul categoriei sociale de tineret, NKGB-MGB-ul

⁵² *Ibidem*, inv. 8, d. 7, f. 113.

⁵³ *Ibidem*, f. 114, 116.

„moldovenesc” îi avea în vizor în mod prioritar pe elevii școlilor medii, studenții instituțiilor de învățământ superior și din tehnicumuri, iar din rândul intelectualilor – pe profesorii școlilor medii, profesionale, FZO, instituțiilor de învățământ superior. Sarcina principală a securității RSS Moldovenești în primii ani postbelici în lucrarea acestor categorii sociale era detectarea în rândul tineretului și al intelectualilor a „agenturii române și germane”, precum și a elementelor ostile și antisovietice.

3. De asemenea, din sursele documentare studiate autorul a desprins un detaliu aparte, care definește caracterul activității securității sovietice în RSS Moldovenească în primii ani postbelici, anume că, în caz de necesitate, se permitea recrutarea până și a elevilor minori, inclusiv a celor cu vârsta mai mică de 16 ani. Obiectivul prioritar era detectarea discretă a „stării de spirit antisovietic” la cetățenii de vârstă minoră, în vederea gestionării, prelucrării acestei stări în scopul convertirii politico-ideologice a tinerilor încă de la o vârstă fragedă.
4. Prin urmare, în primii doi ani postbelici, securitatea sovietică din RSS Moldovenească utiliza un spectru larg de măsuri speciale (recrutarea informatorilor, crearea rețelelor de agenți, rezidenți, informatori, profilaxia etc.) pentru infiltrarea în mediul de tineret și intelectuali. Putem afirma că obținerea și consolidarea controlului în mediul tineretului și intelectualilor prezenta o importanță strategică, fapt demonstrat de revenirea repetată la acest subiect de-a lungul primilor doi ani postbelici prin directive și note cu indicații și măsuri de către conducerea NKGB al RSS Moldovenești. Din măsurile dispuse în directivele menționate observăm că securitatea sovietică urmărea să pătrundă în cele mai intime straturi ale mediului tinerilor, de la învățământ, activități extra-curriculare, până la viața privată, având ca obiectiv stârpirea „din fașă” a oricăror porniri antisovietice, pe de o parte, și formarea unui teren fertil pentru creșterea și educarea unei noi generații profund sovietizate, pe de altă parte. Atenția acordată de NKGB-MGB „moldovenesc” acestor medii sociale se explică prin faptul că tineretul și intelectualii reprezentau o sursă de capital uman valoros, fiind una dintre cele mai progresive categorii sociale, iar loializarea și transformarea lor în „aliați naturali” era esențială pentru înrădăcinarea regimului sovietic în RSS Moldovenească.

Anexă*

Chișinău 10 aprilie 1945, *Directiva Comisariatului Poporului pentru Securitatea Statului al RSS Moldovenești (NKGB RSSM) „Despre activizarea lucrului operativ de agentură în mediul tineretului”, numărul de înregistrare 2/1863 parafa „Strict Secret”, semnată de către Comisarul securității statului al RSS Moldovenești, Iosif Mordoveț.*

ASISRM, F.a. inv. 6, d. 3, 17a-17b

СОВ. СЕКРЕТНО
НАЧАЛНИКАМ УО, РО и ТИРАСПОЛЬСКОМУ ГО НКГБ МССР
ТОЛЬКО: _____

Поступившие в НКГБ МССР материалы свидетельствуют об активизации антисоветской деятельности вражеских элементов среди молодежи.

Учитывая возросшую в военное время роль молодежи в Народном хозяйстве, агентура противника расширив свое влияние на молодежь, используя, как базу для подрывной работы детей репрессированных и выходцев из социально чуждой среды.

В течении 1943-44 гг. органами НКГБ вскрыты и ликвидированы ряд антисоветских организаций и групп среди молодежи, в том числе среди учащихся средних школ, антисоветские взгляды которых, как правило складываются под влиянием взрослых.

Привлеченная к антисоветской работе молодежь занимается распространением листовок антисоветского содержания, ведет профашистскую агитацию, дезертирует или уклоняется от службы в Красной Армии.

Политически неустойчивая часть молодежи увлекаясь “романтикой” нелегалщины, пытается прибегнуть в своей антисоветской работе к наиболее острым формам борьбы с Советской Властью.

Антисоветский элемент ведущий враждебную работу среди учащейся молодежи, часть использует в качестве прикрытия созданные учащимися, помимо общественных организаций, различные литературные кружки.

Большую работу среди молодежи, на временно оккупированной территории, проводили полицейские и разведывательные органы противника путем создания антисоветских организации и использования их участников для засылки в наш тыл в качестве террористов, диверсантов и шпионов.

НКГБ МССР вскрыто и ликвидировано ряд дел, свидетельствующих о том что противник использовал в своих целях антисоветскую и неустойчи-

*Transcrierea în limba rusă a fost realizată în strictă conformitate cu documentul original.

вую часть молодежи, как своих разведчиков, террористов и диверсантов.

Между тем, не все периферийные органы (Кагульский, Бендерский уездные отделы и Тираспольское Горотделение НКГБ и другие) не учитывают важность организаций работы по борьбе с антисоветскими элементами среди молодежи и не уделяют этому просто должного внимания.

Слаба и малочисленна агентурная агентурная сеть среди молодежи, ряд контингентов (учащиеся средних школ, ремесленных училищ и ФЗО) недостаточно охвачены агентурно-осведомительной сетью. Не уделяется должного внимания воспитательной работе с агентурой и осведомлением из числа молодежи, не учитываются ее возрастные особенности.

На основании директивного указания Народного Комиссара Государственной Безопасности Союза ССР за № 12 от 25 января 1945 года

ПРЕДЛАГАЮ:

1. Создать работоспособную агентурно-осведомительную сеть среди всех слоев молодежи, в первую очередь среди молодежи из социально-чуждой среды и детей родители которых репрессированы органами НКВД, НКГБ.

2. Агентурно-осведомительную сеть в средних школах создавать преимущественно среди учащихся старших классов. Вербовку подростков моложе 16-ти лет проводить только в исключительных случаях при наличии серьезных для этого оснований и с санкции НКГБ МССР.

3. Внимательно относиться к работе с агентурно-осведомительной сетью из числа молодежи, тщательно проверять и воспитывать.

4. Все осведомление неработающее по конкретным делам, свести в резидентуры, передав их на связь наиболее опытным резидентам, способным по своему культурному уровню и политическому кругозору правильно руководить осведомлением из молодежи. Резидентов подбирать в первую очередь из членов партии, а в отдельных случаях в условиях сельской местности из числа местной тщательно проверенной интеллигенции.

5. Работу резидентов систематически контролировать, создавая необходимые условия для конспирации.

6. Агентурно и официально учтите все существующие в период оккупаций культурно просветительные организаций и кружки, среди городской и сельской молодежи, разного рода спортивные и военные группы и отряды. Выявите их и выясните практическую деятельность. Завербуйте специальную агентуру и воспитывайте ее в направлении выявления среди молодежи немецкой и румынской агентуры.

7. Обеспечить проверенной агентурой наблюдение за участниками возникающих и существующих инициативных литературных, философских, художественных и иных кружков среди студенчества и уча-

щихся средних школ, своевременно предотвращая агентурно-оперативными мерами перерастание их в антисоветские формирования.

8. Организовать агентурное наблюдение за местами концентраций молодежи-танцплощадками, стадионами клубами, лекториями и др.

9. При обнаружении антисоветских и аморальных групп среди молодежи, внедрить в их среду проверенную агентуру для разработки, либо для создания условий разложения аморальных групп.

10. Разработки по молодежи не затягивать, добиваясь быстрого выяснения характера и всех обстоятельств того или иного антисоветского проявления среди молодежи.

Особенно важно выявить организаторов из числа взрослых.

11. При наличии данных по антисоветской группировке молодежи пресекать в зародыше возможность организованного оформления групп и расширения их влияния, для чего применять, так оперативные, так и агентурно-профилактические меры.

12. Во всех случаях активных вражеских проявлений среди молодежи (террористические настроения, распространения антисоветских листовок, фашисткой литературы и т.п.) устанавливать и арестовывать конкретных виновных и вдохновителей.

13. Школьников недостигших 16-ти лет, избличенных в проведении практической антисоветской работы, подвергнуть аресту с предварительной санкцией НКГБ МССР, исключая избличенных в террористических и диверсионных намереньях, о которых докладывать после ареста, если обстановка требует немедленного реагирования.

14. Улучшить работу с агентурно-осведомительной сетью среди преподавательного состава средних школ, направляя агентуру на изучение настроений и поведения педагогов, выявляя возможных инициаторов организации и проведения антисоветской работы среди учащихся.

15. По выявлении антисоветским организациям, группам среди молодежи информировать 2 отдел НКГБ МССР.

О проведении в соответствии с настоящей директивой мероприятиях по усилению агентурно-оперативной работы среди молодежи, представить подробную докладную записку к "27" апреля 1945 г.

НАРОДНЫЙ КОМИССАР ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ МССР
КОМИССАР ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

[Подпись] (МОРДОВЕЦ),

"10" IV 1945,
№ 2/1863
г. Кишинев

Versiunea **Directivei nr. 2/1863 din 10 aprilie 1945**
tradusă în limba română

STRICT SECRET

*ȘEFILOR DIRECȚIILOR JUDEȚENE, SECȚIILOR RAIONALE
ȘI SECȚIEI ORĂȘENEȘTI TIRASPOL NKGB RSSM*

DOAR CĂTRE: _____

Materialele transmise în adresa NKGB RSSM indică despre sporirea activității antisovietice din partea elementelor ostile din rândul tineretului.

Luând în considerare că rolul tineretului în economia națională a crescut în anii de război, agentura inamică și-a extins influența asupra tineretului, utilizând ca bază pentru activitatea subversivă copiii represaților și exponenții mediilor ostile.

În decursul anilor 1943, 1944, de către organele NKGB au fost descoperite un șir de organizații antisovietice și grupări în rândul tineretului, inclusiv în rândul elevilor școlilor medii, ale căror viziuni antisovietice, de regulă, se formează sub influența maturilor.

Tineretul atras în activitatea antisovietică se ocupă cu răspândirea pliantelor cu conținut antisovietic, desfășoară agitație pro-fascistă, dezertează sau se eschivează de la înrolare în Armata Roșie.

Segmentul de tineret, nestatornic politic, care se aventurează cu „romantica” ilegalității, încearcă să recurgă în activitatea antisovietică la cele mai acute forme de luptă cu puterea Sovietică.

O parte din elementul antisovietic care desfășoară activitate ostilă în rândul tinerilor elevi utilizează în calitate de acoperire organizațiile publice create de elevi, iar pe lângă acestea – diverse cercuri literare și de alt gen.

În perioada ocupației temporare, o activitate intensă în rândul tineretului au desfășurat organele polițienești și cele de informații ale inamicului, prin crearea organizațiilor antisovietice și utilizarea membrilor acestora pentru a-i trimite în spatele frontului în calitate de teroriști, diversioniști și spioni.

NKGB RSSM a deschis și clasat un șir de dosare, care demonstrează că inamicul utiliza în scopurile sale segmentul nestatornic și antisovietic al tineretului în calitate de spioni, teroriști și diversioniști.

Cu toate acestea, nu toate organele periferice (direcțiile județene din Cahul, Bender, secția orășenească din Tiraspol a NKGB și altele) (nu⁵⁴) conștientizează importanța organizării lucrului de contracarare a elementelor antisovietice din rândul tineretului și nu acordă atenție cuvenită subiectului dat.

⁵⁴ În textul documentului s-a admis o eroare de redactare prin scrierea negației „nu” în propoziția respectivă, care de fapt după conținut nu are niciun sens.

Rețeaua de agentură în rândul tineretului este slabă și puțin numeroasă, o parte din contingentul studenților (ai școlilor medii, școlilor profesionale și ai FZO) nu este acoperit suficient cu rețeaua de agenți și informatori. Nu se acordă atenția cuvenită lucrului de instruire a agenților și informatorilor din rândul tineretului, nu se iau în considerare particularitățile specifice vârstei.

În temeiul indicațiilor directivei Comisarului Poporului Securității de Stat a URSS nr. 12 din 25 ianuarie 1945

SE PROPUNE:

1. Crearea unei rețele funcționale de agenți și informatori în toate segmentele tineretului, în primul rând printre tineretul din medii ostile și copiii părinții cărora au fost represați de organele NKGB, NKGB.

2. Crearea rețelei de agenți și informatori în școlile medii preponderent din rândul elevilor claselor mari. Recrutarea adolescenților cu vârsta de până la 16 ani să fie realizată doar în cazuri excepționale, în cazul prezenței unor motive întemeiate și cu aprobarea NKGB RSSM.

3. Tratarea cu atenție a lucrului cu rețeaua de agenți și informatori din rândul tineretului, verificarea și instruirea minuțioasă.

4. Transferarea către rezidentură a informatorilor care nu lucrează pe dosare concrete, transmiterea la legătură către rezidenți mai experimentați, care, după nivelul de cultură și viziuni politice, sunt capabili să gestioneze eficient lucrul cu informatorii din rândul tineretului. Selectarea rezidenților în primul rând din membrii de partid, iar în cazuri particulare, în condițiile mediului rural, din rândul intelighenției verificate minuțios.

Verificarea periodică a lucrului rezidenților, crearea condițiilor necesare de conspirație.

5. În mod oficial și prin intermediul agenturii, luați în considerare toate organizațiile și cercurile culturale și de educație, diverse grupuri și formațiuni sportive și militare în rândul tineretului din mediul urban și rural existente în perioada ocupației. Identificarea activului și determinarea activității practice. Recrutarea agenturii specializate și instruirea acestora în vederea detectării în rândul tineretului a agenturii române și germane.

6. Asigurarea cu agentură verificată a urmării membrilor cercurilor literare, filozofice, artistice și de alt gen în rândul studenților și elevilor școlilor medii, care apar sau sunt la nivel de inițiative, prevenirea în mod oportun, prin măsuri operative de agentură, a evoluării acestora în formațiuni antisovietice.

7. Organizarea supravegherii prin agentură a locurilor de adunare colectivă a tinerilor – terenuri de dans, stadioane, cluburi, săli de lectură.

8. În cazul descoperirii grupurilor antisovietice și amurale în rândul tinerilor, infiltrarea în mediul lor a agenturii verificate pentru explorare sau pentru crearea premiselor de destructurare a grupurilor amurale.

9. Neadmiterea tergiversării lucrului cu tineretul, elucidarea promptă a caracterului tuturor circumstanțelor manifestărilor antisovietice, de un fel sau altul, în rândul tineretului.

Prezintă importanță deosebită identificarea organizatorilor din rândul maturilor.

10. În cazul deținerii datelor privind organizații de tineret antisovietice, înăbușirea din fașă a posibilității de constituire a grupurilor organizate și creșterii influenței acestora, și utilizarea în acest sens atât a măsurilor operative, cât și de agentură și profilaxie.

11. În toate cazurile de manifestare ostilă activă în rândul tineretului (predispunere spre acte teroriste, răspândirea pliantelor antisovietice, a literaturii fasciste, etc.), stabilirea și arestarea inculpaților și instigatorilor.

12. Supunerea arestului, cu sancțiunea prealabilă a NKGB RSSM, a școlărilor care nu au atins vârsta de 16 ani, identificați ca practică activitate antisovietică, cu excepția celor identificați cu intenții teroriste și diversioniste, despre care se va raporta după arestare, dacă situația impune reacționarea instantanee.

13. Îmbunătățirea lucrului cu rețeaua de agenți-informatori din rândul corpului didactic al școlilor medii, orientarea agenților pentru studierea stării de spirit și a comportamentului pedagogilor, în vederea depistării posibililor inițiatori în organizarea și desfășurarea activității antisovietice printre elevi.

14. Informarea Direcției 2 a NKGB RSSM despre organizațiile și grupurile antisovietice identificate în rândul tineretului.

Transmiterea, până la 27 aprilie 1945, a unei note informative detaliate privind activitățile operaționale de sporire a lucrului operativ de agentură în rândul tineretului în conformitate cu prezenta directivă.

COMISARUL POPORULUI A SECURITĂȚII DE STAT A RSSM
COMISARUL SECURITĂȚII DE STAT

[Semnătură] (MORDOVET),

”10” IV 1945,
N° 2/1863
or. Chișinău

Alexandru MALACENCO,
doctorand, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova,
str. Alexei Mateevici 60, Chișinău, Republica Moldova
e-mail: malacencoalexandru@yahoo.com